

ที่ ขย ๘๑๕๐๑/๒๕๖๘

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร
๑๔๔ หมู่ ๖ ตำบลบ้านเพชร
อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๑๑๐

๒ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัด สพฐ.ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชรทุกแห่งและหัวหน้าศูนย์การศึกษาอกระบบและตามอัธยาศัยตำบลบ้านเพชร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร จำนวน ๑ ชุด

ด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร ได้รวบรวมฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยแก่เด็ก เยาวชนและประชาชนในพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร จึงขอประชาสัมพันธ์ข้อมูลดังกล่าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียน หรือนักศึกษาในสังกัดของท่านต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วยนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวันเฉลิม แก้วท่ามา)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

โทร. ๐๔๔-๐๕๖๓๑๖

โทรสาร ๐๔๔-๐๕๖๓๑๕

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร ประจำปี ๒๕๖๘

โดย
กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร
ตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภออุทัย จังหวัดอุทัย

ชื่อภูมิปัญญา	ประเภท ชาวบ้าน	ชื่อประชาชน ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
เลี้ยงวัว, เลี้ยงควาย (นายฮ้อย)	ด้าน เกษตรกรรม	นายหวะ ชำนาญ	นายหวะ มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการเลี้ยงวัว-ควาย เพื่อการค้ามาอย่างยาวนาน ค่าขายพ่อพันธุ์แม่พันธุ์วัว-ควายพันธุ์ดี พ่อพันธุ์วัว มี ๒ สายพันธุ์ ได้แก่ (๑) สายพันธุ์ อินดู-บราซิล (๒) สายพันธุ์ อเมริกัน-บรามัน และควายสายพันธุ์ไทยแท้	การเลี้ยงวัว-ควาย มีบทบาทสัมพันธ์กับ วิถีชีวิตของคนอีสาน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอาชีพที่ควบคู่กันมากับการทำนา ทำไร่ ไร่-ควาย จึงเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญต่อชุมชนคือแรงงานไถนา ผลิตปุ๋ยคอก เป็นพาหนะอำนวยความสะดวกในการเดินทางคมนาคมขนส่ง เป็นสิ่งแสดงถึงสถานะทางสังคม และเป็นสินค้าที่สามารถขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัว	๓๕ ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.อุทัย จ.อุทัย อายุ ๗๕ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
หมอดำแย/ ผดุง ครรภ์โบราณ	ด้านแพทย์แผน โบราณ	นางอ้ม พลเดชา ชาวบ้าน	การทำคลอดของหมอดำแย จะไม่มีการตัดฝีเย็บ ปล่อยให้ ฝีเย็บฉีกขาดตามธรรมชาติ แผล ที่เกิดขึ้นจะหายตามธรรมชาติ โดยใช้เหล้าล้าง และตำไปพลกับ เกลือพอกแผล	เป็นผู้ที่ช่วยทำคลอดในสมัยโบราณ ส่วน ใหญ่มักจะเป็นผู้หญิงที่มากประสบการณ์ โดยชาวบ้านจะรู้จักกันในนาม "หมอดำแย" โดยมักจะเดินทางไปให้บริการตามบ้านของ ผู้ที่ต้องการคลอดลูก เมื่อหมอดำแยมาถึง ต้องมีการคัดท้อง ให้เด็กอยู่ในท่าปกติทำ เช่นนี้ประมาณ ๒-๓ ครั้ง เพื่อเตรียมตัวก่อน คลอด จะทำให้เด็กคลอดง่าย และปลอดภัย ในบางที่จะมีการใช้เชือกและผ้ามัดข้อไว้ให้ หญิงมีครรภ์เอนหรือเอนยั้งขณะแบ่ง คลอด ขึ้นอยู่กับหมอดำแยที่ทำการคลอดนั้นได้ วิธีแบบไหนและอาจต้องมีคนหนุนหลัง คอย ช่วยช่วยผลักและขมท้อง	๒๑ ม.๓ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๘๕ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภออุทัย จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์	ชื่อปราชญ์	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ขับร้องสารภัญญะ คณะ เพชรแสงธรรม	ชาวบ้าน ด้านศิลปกรรม	ชาวบ้าน ๑. นางแสงอรุณ หล้าเพชร ๒. นางคู่ ชำนาญ ๓. นางบุญสูง เพชรรังสี ๔. นางทองอยู่ คงเมือง ๕. นางไพ ภาควิจิตร ๖. นางสนาม คำขวา ๗. นางบัวผัน หล้าเพชร ๘. นางทองเล็ด เขียวเพชร ๙. นางรุ่งนภา กองศรี	สรภัญญะ เนื้อหาจะเกี่ยวกับคติธรรมสอนใจ บาบุญคุณโทษ เพื่อเป็นการเผยแพร่และสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมอีสานให้คงอยู่กับท้องถิ่น	สรภัญญะ เป็นการสวดมนต์ในทำนองสังโยค เป็นบทสวดประเภทหนึ่งที่อยู่ภาคและอุบาสิก้าในภาคอีสานนิยมสวดกันในอุโบสถศีล (วันพระ) หรือบางครั้งก็นำมาสวดประชันกันว่าคณะสวดหมู่บ้านใดจะสวดได้ไพเราะ และบทสวดใดใครจะมีคารมคมคายกว่ากัน ปัจจุบัน การสวดสารภัญญะของชาวอีสานนั้น นิยมสวดกันในงานศพ งานทอดผ้าป่า งานกฐิน งานทอดเทียน งานกวนข้าวทิพย์และกิจการมโนวันพร ส่วนภาคกลางนิยมร้องในงานศพ เช่นเดียวกับการสวดพระอภิธรรม	บ้านหนอง เหล็กม ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.อุทัย จ.ชัยภูมิ	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
จักสานไม้ไผ่	ด้านหัตถกรรม/ จักสาน	นายบัวพาน หล้าเพชร ชาวบ้าน	เครื่องจักสานเป็นงานศิลปะ หัตถกรรมที่มีมนุษยคติวิธีการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ ในชีวิตประจำวันด้วยวิธีการสอด ขัดและสานกันของวัสดุที่เป็นเส้น เป็นริ้ว โดยสร้างรูปทรงของสิ่ง ประดิษฐ์ขึ้นนั้นตามความ ประสงค์ในการใช้สอยตามสภาพ ภูมิศาสตร์ ประสานกับ ขนบธรรมเนียมประเพณีความ เชื่อศาสนาและวัสดุในท้องถิ่น นั้นๆ ปัจจุบันพบว่าในหลาย ท้องถิ่น เครื่องจักสานได้กลายมา เป็นอาชีพรองจากการทำไร่ ทำ นา เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้พิเศษ ในช่วงต่อไป	การทำเครื่องจักสานในประเทศไทยมีการทำ สืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ราว ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว การเรียกเครื่องจัก สานว่า “จักสาน” นั้น เป็นคำที่เรียกขึ้น ตามวิธีการที่ทำให้เกิดเครื่องจักสาน เพราะ เครื่องจักสานต่างๆ จะสำเร็จเป็นรูปร่างที่ สมบูรณ์ได้นั้นต้องผ่านกระบวนการจัก การ สาร และการถัก ไม้ไผ่ เป็นไม้ที่ใช้ทำเครื่อง จักสานมากมายหลายชนิด มีลักษณะเป็นไม้ ปล้อง เป็นข้อ มีหนาม และแขนงมาก เมื่อ แก่จะมีสีเหลือง โดยจะนำส่วนลำต้นมาใช้ จักเป็นดอกสำหรับสานเป็นภาชนะต่างๆ เช่น ตะกร้า กระติบ กลองข้าว หวดนึ่งข้าว กระด้ง ชะลอม หมวก เป็นต้น	๕๘ ม.๖ ต.บ้านเพชร อ. ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๘๓ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ทอผ้าไหมมัดหมี่	ด้านหัตถกรรม	นางถาวร ท้าเพชร ชาวบ้าน	ผู้มัดหมี่ เป็นชื่อที่เรียกกรรมวิธีการทอผ้าอย่างหนึ่ง ที่นำเอาเส้นด้ายมามัดเป็นเปลาะๆ ตามลายแล้วนำไปย้อมสีให้เกิดสีสັນและสวาดลายตามที่ต้องการเพิ่มความคงและความมีเสน่ห์ให้แก่ผู้มัดหมี่	การทอผ้ามัดหมี่เป็นภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากแขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อประมาณสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งนอกจากจะนิยมทอกันไว้ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับตนเอง และสมาชิกภายในครัวเรือนแล้ว ยังมีการทอขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรม ประเพณีต่างๆ	บ้านหนอง เหล็กอม ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
หมอปราหมณ์	ด้านพิธีกรรม ชาวบ้าน	นายโสภาส ชาลีเขียว ชาวบ้าน	เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน มีผู้คนเคารพนับถือ มีน้ำเสียงที่นุ่มนวล ไพเราะ ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมพิธี เกิดความเชื่อถือ และเกิดความซาบซึ้ง และเกิดอารมณ์คล้อยตามได้ พร้อมทั้งเป็นผู้ที่ยินดี จะทำขวัญคนเพื่อส่งสอนผู้ที่จะเข้าบวชใน พระพุทธศาสนาให้ทันถึงพระคุณของบิดา มารดาด้วยความเต็มใจ	ชาวไทยอีสานมีความเชื่อเรื่องขวัญมาแต่โบราณ ขวัญเป็นสิ่งไม่มิตัวตน เชื่อว่าคล้ายกับจิต หากมีเหตุที่ทำให้ขวัญไม่เต็ม เช่น ความเจ็บป่วยไปทำงานต่างถิ่น หรือมีเหตุให้ตกใจเสียใจ ขวัญจะหนีออกจากตัวตน จะต้องทำการเรียกขวัญ ชาวอีสานเรียก “พิธีสู่ขวัญ” หรือ “พิธีสูตร” หรือ การบายศรีสู่ขวัญ เพื่อให้ขวัญกลับมาอยู่กับตัวให้มีกำลังใจ ส่งเสริมจิตใจให้ดีขึ้น ชาวอีสานมีพิธีบายศรี สู่ขวัญ ทลายประเพณี การสู่ขวัญเด็ก การสู่ขวัญนาคนเณร การสู่ขวัญบ่าวสาว การสู่ขวัญคนเจ็บป่วย การสู่ขวัญนา การสู่ขวัญลาน การสู่ขวัญข้าว การสู่ขวัญเฒ่าช้าว การสู่ขวัญเือน เป็นต้น	๙/๑ ม.๓ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๗๕ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชาญ ชาวบ้าน	ชื่อปราชาญ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ตีมีด	ด้านหัตถกรรม	นายประเสริฐ แสนเสร็จ ชาวบ้าน	นายประเสริฐ ตีมีดมานานกว่า ๒๐ ปี ฝีมือตีมีด เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งมีด สวยงาม มีดทำครัว หรือมีดสะสม ปัจจุบัน มีรายได้หลักจากการตีมีด ขายหน้าร้าน สิ่ง ทำ และขายออนไลน์ มีลูกค้าชมมาทำเรียน และขยายเพิ่มอีกหลายสาขา	การตีมีด มีขั้นตอนดังนี้ ๑. คัดเลือกเหล็ก ตัดเหล็กขึ้นรูป ๒. ตีเหล็กร้อนขึ้นรูปมีด ๓. ตีเหลาเป็นมีด แต่งทรงมีด/ตีกลับ ๔. เจียรเหล็กขัดมีด, ขูบใบมีดด้วยน้ำมัน ๕. อบคืนไฟใบมีด ๒ รอบและการนอมอล ไล่ซ้หลังใบมีด ๓ รอบ ๖. ขัดใบมีดแบบละเอียด ๗. เข้าตามีดด้วยยอีย้อกซ์, ลิ้มมีดอย่าง ละเอียด ๘. เช็ดใบมีดด้วยน้ำมันมะพร้าวและ เก็บรักษา ๙. การนำเสนอขายหน้า/ร้านออนไลน์	๙ ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๔๙ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภออุเจียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ตีมีด	ด้านที่ดัดกรรม	นายสุนันท์ หมูโสภัญญ นายนิรุช พรหมมา นายประสาท รักสินท นายอุฑูทพงษ์ศ์ พุ่มพวง นายวิทยา ขาไกล นางถนอม หล้าเพชร นางอรศิรา ชวีญเย็น นายสุพจน์ ชำนาญธรรม นายสุนิสน์ อ่อนอุทัย นายวิฑูรย์ บุตรศรี นายณัฐพงษ์ ป้อมสุวรรณ	กลุ่มตีมีดสวาย บ้านหนองงูเหลือม ได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพ พัฒนาฝีมือตีมีด ขยายตลาด ขยายฐานการผลิตในครัวเรือนต่างๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของตลาด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม และการพัฒนาฝีมืออย่างต่อเนื่อง จนสามารถสร้างรายได้หลักภายในครอบครัวและชุมชน		ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.อุเจียว จ.ชัยภูมิ	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ดีดพิณ	ด้านศิลปกรรม ชาวบ้าน	นายผ่านชัย ประทีปเมือง ชาวบ้าน	เป็นผู้มีความสามารถในการตีดีดพิณตามท่วงทำนอง(ลายพิณ) อีสาน โดยมีพรสวรรค์ ผักผันด้วยตนเอง	พิณของคนอีสาน เป็นเครื่องดนตรี ที่มีสายซึ่งเป็นคันธนู ใช้ดีดเล่น หรือผูกหัวว่าว ซักขึ้นไปในท้องฟ้าให้ลมพัดแล้วเกิดเสียงส่วนที่เป็นตัวเสียงนั้น น่าที่จะมาจาก ๒ ทาง คือ จากกระบอกไม้ไผ่ เพราะยังมีพิณกระบอกไม้ไผ่ให้เด็กเล่น และอีกทางหนึ่งมาจากพิณสายเครือหญ้านาง ซึ่งชุดหลุมลงไปเป็นดินเป็นตัวยายเสียง และซึ่งสายเครือหญ้านางเป็นสายพิณพาดบนปากหลุมนั้น มีตัวท่ายของสายเข้ากับหลัก ๒ หลัก	๕๒ หมู่ ๓ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๖๘ ปี	